

Zveza Ljudskih Tradicijskih Skupin Slovenije
Slovenian CIOFF® National Section

Bilten

Št. 4, letnik XXII.

oktober 2023

Vsebina

<i>mag. Janja Ravnikar: Gostovanja, maraton in petje</i>	3	
	Napoved prihajajočih dogodkov	4
<i>Edo Reven:</i>	V Kolumbiji na zemljevid risali Mengeš in Slovenijo	4
<i>Matic Tavčar:</i>	AFS Ozara v ZDA	7
<i>Boštjan Svete:</i>	Mladinska FS Svoboda Mengeš v Indoneziji ...	8
<i>Mateja Klemenčič:</i>	MFS Ivan Navratil na Portugalskem	11
<i>Luka Kropivnik:</i>	AFS France Marolt na Poljskem	13
<i>Foto: arhiv skupine:</i>	AFS Ozara v ZDA	16
<i>Foto: arhiv skupine:</i>	Mengšani ob sončnem vzhodu na robu kraterja vulkana Bromo	16
<i>Foto: Edo Reven:</i>	Cali, Kolumbija: predstavitev Slovenije pred vsakim nastopom	16

Bilten je brezplačno glasilo članov Zveze ljudskih tradicijskih skupin Slovenije in izhaja štirikrat letno.

Naslov: Zveza ljudskih tradicijskih skupin Slovenije
Glavni trg 7
p. p. 173
4000 Kranj
e-pošta: cioff-slovenia@cioff.org
internet: www.zltss.si

Bilten ureja Uredniški odbor:

glavna urednica	mag. Janja Ravnikar
član	Božidar Fabjan
član	Štefan Huzjan

Bilten se nahaja tudi na spletni strani ZLTSS: www.zltss.si.

Vsebina člankov izraža avtorjevo mnenje in ne mnenja uredniškega odbora.

Naslovnica: Mekinje, Kamnik. Valvasor: Slava Vojvodine Kranjske.

Gostovanja, maraton in petje

V tokratni številki Biltena objavljamo poročila z gostovanj naših članic. Sami CIOFF® festivali; vsa gostovanja, razen enega, preko ZLTSS. Preberete si lahko, kako različni pogoji gostovanj obstajajo po svetu. Od tega, da so eni morali biti že ob sedmi uri zjutraj pripravljeni na povorko, pa do poznovečernih nastopov. Od manj do več prostega časa. Tudi to, da nekateri CIOFF® festivali še vedno ne upoštevajo, da naj ne bi bili tekmovalnega značaja. Pri slovenskih CIOFF® festivalih se na srečo to ne dogaja. V njihovo družbo smo letos sprejeli dva nova mednarodna folklorna festivala. Prvi je **Mednarodni folklorni festival Beltinci**, ki pri gostovanju tujih folklornih skupin sodeluje s hrvaškim CIOFF® festivalom iz Zagreba. S tem je **Folklorna skupina KUD Beltinci**, ki ta festival organizira, postala naša članica. Drugi je **Mednarodni folklorni festival Rudarska luč / Mining light**, ki gre prihodnje leto prvič v izvedbo in se bo vsako leto odvijal tako na slovenskih kot na hrvaških tleh. Organizatorja, DKD Senovo iz Slovenije in KUD Oštrc iz Rud na Hrvaškem, povezuje skupna rudarska preteklost. Zaželimo jim uspešno delovanje. V ZLTSS imamo še tri nove člane: **KD Sveta Ana**, **FS KUD Lojze Avžner** iz Zg. Ložnice, **Društvo za kulturno vzgojo Krog** iz Slovenske Bistrice.

Letošnja tema CIOFF® maratona so (bila) tolkala. Pri ZLTSS smo se odločili, da svetu predstavimo **pritrkavanje**. Zahvaljujem se dr. Mojci Kovačič, predstojnici Glasbenonarodopisnega inštituta pri ZRC SAZU, ki je leta 2009 iz pritrkavanja doktorirala, da je bila pripravljena zelo na hitro sodelovati z nami in soorganizirati snemanje pri in v zvoniku cerkve v Polhovem Gradcu. Povezala nas je z Dominikom Malovrhom, strokovnjakom za zvonove in strastnim pritrkovalcem, ki je aktivno sodeloval pri snemanju. Dr. Mojca Kovačič je poleg tega, da je s kamero snemala in bila snemana, sama zbrala obstoječe posnetke pritrkavanj in napisala scenarij. Dominik Malovrh se je po skupnem snemanju vrnil v zvonik in naknadno posnel zvonjenje. Hvala Sašo Žepuhar za montažo, počasi postajaš že naš. Hvala vam, ker ste pripravljeni brezplačno delati za skupnost. Prispevek v angleškem jeziku si lahko ogledate na Youtube CIOFF® kanalu (na Youtube odtipkajte: CIOFF Marathon 2023). Ogledate si lahko tudi ostale prispevke naših kolegov iz tujine.

Kot smo zapisali že v prejšnjem uvodniku Biltena, si želimo, da bi folklorne skupine vzpodbudili, da boste vedno rade samozavestno ubrano zapele in na gostovanjih na prijeten način predstavile slovensko

ljudsko pesem, ne le na odru, temveč ob več, tudi neuradnih priložnostih. Tako 7. oktobra v Šenčurju pri Kranju organiziramo **pevski seminar** na temo napitnic, ki ga bo vodila Adriana Gaberščik. Dopis s prijavnico ste prejeli po elektronski pošti, nahaja se tudi na naši spletni strani in povezava do tja tudi na naši facebook strani *CIOFF Slovenia*.

Zopet vas prosimo, da za gostovanja, ki se jih udeležite preko ZLTSS – CIOFF® Slovenije, to **navajate v vseh medijih**, kjer objavljate, tudi na facebooku. To je ena izmed poti, kako narediti več za promocijo folklore. V tem smislu vam pri ZLTSS želimo čimbolj zagnan začetek delovne sezone z upanjem, da letos pridobite čimveč novih članov.

mag. Janja Ravnikar, predsednica ZLTSS

Napoved prihajajočih dogodkov

Ponovitev koncerta AFS France Marolt *Oj, Triglav, moj dom* bo v soboto, 25. 11. 2023 ob 20.15. uri v Kulturnem domu Gorica v Italiji.

V Kolumbiji na zemljevid risali Mengeš in Slovenijo

Folklorna skupina Mengeš je letošnjo pomlad v 24 članski zasedbi odpotovala na 'drugi' konec sveta, v Južno Ameriko. Tisti čas se je v Kolumbiji, v mestu Cali, ki je tudi prestolnica salse, odvijal CIOFF® festival »1er Encuentro Mundial de las Culturas Populares«. Priprave na turnejo so bile dolge in intenzivne. Komunikacija z organizatorji je potekala počasi, vendar je s pomočjo in večkratnim posredovanjem predsednice ZLTSS mag. Janje Ravnikar mesec dni pred turnejo vse steklo, kot mora, za kar ji gre velika zahvala. Motivacija plesalcev je bila pred odhodom velika. Veselili smo se tega, da bomo lahko delček naše kulture predstavili v Kolumbiji in veselili smo se spoznavanja plesnega izročila drugih skupin in uživanja v izjemnih plesnih predstavah.

Sicer lahko o organizatorjih govorimo le v superlativih. Za udeležence so pripravili 5 velikih odrov z digitalno animacijo v ozadju. Potrudili so se tudi z predstavitvijo Slovenije, tako geografsko kot slikovno in tako

gledalcem predstavili tudi Slovenijo v najboljši luči. Navdihujoče. Tu dodajam, kar sem občutil že velikokrat na takšnih turnejah, da gre ob nastopih slovenskih skupin lahko za res veliko promocije Slovenije, ki si jo na Ministrstvu za kulturo ali turizem ter v drugih vladnih službah sploh ne znajo predstavljati. Žal vedno bolj čutim mačehovski odnos države do folklornih skupin. Resnično smo folklorne skupine veliki ambasadorji kulture. Ko ti osem tisoč glava množica maha s slovenskimi zastavami, skandira 'Slovenija', po nastopu še kakšno uro prosi za fotografiranje, potem veš, da smo opravili veliko poslanstvo in promocijo Slovenije. In tu se poraja vprašanje, zakaj se na polno financira razne NVO-je, za prave ambasadorje kulture pa ni denarja. Tu bi moral odigrati večjo vlogo tudi JSKD, pridobiti dodatna sredstva iz sredstev državnega proračuna za kulturo in pomagati skupinam ali pa naj to vlogo financiranja podelijo ZLTSS-ju, ki bo, verjamem, sredstva za gostovanja skupin razdelila pošteno. Tako pa so takšne turneje še vedno financirane iz lastnih sredstev folkloristov ali sponzorjev iz gospodarstva, kar predstavlja vedno večji problem.

Sama otvoritev festivala je bila spektakularna, na odprtem stadionu pred osem tisoč gledalci, skorajda v stilu otvoritve olimpijskih iger. Pričeli smo na minuto točno, tudi zaradi direktnega televizijskega prenosa, najprej z mimohodom delegacij (vsaka s 5 predstavniki) z zastavami 20 sodelujočih držav in 40 domačih folklornih skupin. V samem programu je nastopalo 15 njihovih najboljših skupin. Šlo je za pravi spektakel, tudi ob pomoči ognjenih efektov. Res spektakularno. Mislim, da smo vsi dobili malce kurje polti. Priložnost so dali tudi skupini s posebnimi potrebami, ki je požela še posebej velik aplavz. Zaključek je bil s salso vseh sodelujočih plesalcev na odru in v parterju arene.

Organizacija je bila na nivoju, kot je to v navadi v Južni Ameriki. Mudi se jim ne prav veliko, dali pa so nam veliko priložnosti, da se družimo pred nastopi. Žal so nas vedno po nastopih zelo hitro poslali na avtobuse in domov, da si nastopov drugih skupin nismo mogli prav veliko ogledati. Menda zaradi varnosti. Po nekaj organizacijskih spodrsaljajih v prvih dneh je vse steklo kot po maslu. Kot posebnost, ki je nismo doživeli še na nobeni turneji, naj omenim, da so nam organizatorji v prvih dneh za kosilo in večerjo dajali denar »na roko«, približno dobrih 6 EUR na osebo za obrok, kar v Kolumbiji zadostuje za kar spodoben obrok. Ta praksa z velikim kupčkom bankovcev vsak dan se ni najboljše obnesla, zato smo v nadaljevanju jedli v hotelu kot vse ostale skupine. Spali smo

v lepem 4* hotelu, v centru mesta, skupaj s Kubo in Venezuelo. Hrana v Kolumbiji je "normalna", jedli smo praktično vse, česar smo navajeni doma. Od prave kolumbijske kulinarike smo pokušali zanimive kombinacije, v katerih je riž, koruza, krompir, kasava, fižol, avokado, piščanec, govedina, svinjina, jagnjetina, ribe in školjke ter veliko tropskega sadja, kot so mango, banane, papaja, guava ali pasijonka.

Kolumbija je sicer druga država Južne Amerike po gospodarski rasti in doživlja gospodarski razcvet, kljub temu še vedno pod pragom revščine živi 49,2% prebivalstva. To se vidi tudi na ulicah v mestu, saj je veliko brezdomcev in revežev, ki se vsak na svoj način prebija skozi vsakdan.

Organizatorji so zelo poskrbeli tudi za praznovanje svetovnega dneva plesa 29. aprila. Dopoldan smo najprej imeli uradni sprejem delegacij (en par v noši in vodja) vseh gostujočih držav pri županu mesta Cali, popoldan pa še nastop v njihovem največjem in najlepšem parku. Poleg Slovenije in Paname se je predstavilo še nekaj lokalnih skupin.

Bili smo tudi gostje Univerze Valle, ki je največja visokošolska ustanova po številu študentov na jugozahodu države in tretja v Kolumbiji, z več kot 30.000 študenti. Kot vabljen gost sem sodeloval na okrogli mizi, skupaj z nekaj profesorji univerze, kjer je beseda tekla o družbeni in socialni vlogi plesne umetnosti v družbi in razlikah med državami. Sledil je nastop na osrednjem trgu tega velikega kampusa.

Program festivala je bil zelo natrpan, v 14 dneh smo imeli le dva prosta dneva, vendar čez dan veliko prostega časa, ki smo ga večinoma namenili potepanju po mestu ali počivanju, da vse skupaj ni bilo preveč narporno. Pozne večere smo velikokrat preživeli v katerem od salsa klubov, ki jih je v Caliju ogromno. Domačini so zelo prijazni in ti z veseljem pokažejo in naučijo plesnih korakov. Kolumbija nas je, kar se tiče nočne zabave, maksimalno navdušila. Navdušeni tudi tokrat, kot vedno, kadar nastopamo v Južni Ameriki, smo predvsem nad gledalci, ki čutijo tvoj ples, ritem, vedo, kaj jim sporočaš. Seveda to še kako občutiš tudi ti na odru kot plesalec ali glasbenik. Gledalci se vživijo v dogajanje na odru s spontanimi aplavzi in te ponesejo v višave. Znajo ceniti različnost in se še kako razumejo na ritme in ubrano glasbo, pa čeprav ni tako poskočna kot njihova. Je drugačna in ravno to jih je najbolj navduševalo. Resnično smo uživali kot le malokdaj. V imenu celotne skupine se zahvaljujem ZLTSS za logistično podporo in pomoč pri organizaciji.

Edo Reven

AFS Ozara v ZDA

Letošnjo turnejo je AFS Ozara preživela na Magic Valley Folk festivalu v mestu Burley, v zvezni državi Idaho, ZDA, ki je potekal med 22. in 30. julijem. Bili smo ena redkih skupin, ki ni imela težav z leti in zamudami. Imeli smo res dobro povezavo in iz Brnika do Salt Lake City-ja potovali samo 14 ur. Predhodno smo se z vodjami festivala dogovorili, da si za nekaj ur ogledamo mesto, preden smo se odpravili na triurno vožnjo v mestece Burley.

Za Ozaro je bilo to prvič, da smo gostovali pri družinah, ker pa je Idaho večinoma mormonski, smo bili nastanjeni pri mormonskih družinah. Te so se izkazale za zelo gostoljubne in prijazne, saj so za nas skrbele od jutra do večera s skrbno pripravljenimi obroki, nas vozile na vaje in nastope in bile naša najbolj zvesta publika. Prav tako so za nas organizirali ogled v širši okolici, Ozarčani pa smo se domenili, da se na njih odpravimo vsi skupaj. Tako smo si ogledali čudovite Twin Falls, mistične skale v City of Rocks, visokogorska jezera in prostrana polja. Družine so za nas organizirale piknike, nas vozile z gliserji, čolni in kajaki, po cestah pa smo se vozili izključno v poltovornjakih in kombijih, kot da druga vrsta vozil ne obstaja.

Edina stvar, ki smo jo na festivalu pogrešali, je bilo več skupnega druženja z ostalimi državami in večerne zabave. V Idaho je bilo vse bolj umirjeno, dogajanje se zaključilo do 22. ure. Ker se Ozarčani vedno znajdemo, nam zabave ni manjkalo, pa naj bo to krst novih članic, dekliščina naše sedaj že poročene članice ali zabava z gostujočimi družinami.

Festival je imel kar precej prostega časa, nastopi pa so sestavljali otvoritveno povorko z animacijami za publiko, nastop v domu upokojenec, celodnevne delavnice za otroke, delavnico na skupnem druženju vseh skupin, generalke v kostumih in dva gala večera. Otvoritvena in zaključna točka gala večerov sta bili skupna (sicer zelo zahtevna) koreografija vseh nastopajočih, ki je na koncu odlično izpadla. Intervju smo podali tako za lokalni radio kot tudi lokalno televizijo. Celoten festival je bil organiziran profesionalno, dvorana gala večerov je primerljiva z dvorano Cankarjevega doma. Publika je bila navdušena in nas spodbujala z močnimi aplavzi. Imeli smo tudi možnost prodaje lastnih izdelkov, kar se je izkazalo za dobro potezo.

Matic Tavčar

Mladinska FS Svoboda Mengeš v Indoneziji

Prvega ne pozabiš nikoli

Na prvi CIOFF® festival Mladinske folklorne skupine Mengeš bi se morali odpraviti že leta 2020, a je bil zaradi znanih razlogov takrat odpovedan oziroma, kot so nam zatrdili organizatorji, prestavljen. Tudi v naslednjih letih 2021 in 2022 festivala ni bilo mogoče izvesti in smo tako v začetku leta 2023 z nestrpnostjo pričakovali novice iz Indonezije. Končno je prispelo formalno povabilo »*We would like to have the pleasure to invite "Folklore group Mengeš" from Slovenia to Bojonegoro Thengul International Folklore Festival" from 22nd to 26th July, 2023 with the Host by CIOFF® Indonesia and Bojonegoro Government and Ministry of Culture and Tourism Indonesia.*«

Zahtevne priprave so v teku

Po prejetem programu in pričakovanjih organizatorja je bilo jasno, da bo potrebno pripraviti kar pester in predvsem raznolik program, saj se festival odvija izključno v mestu Bojonegoro in se posamezne točke ne smejo preveč ponavljati. V program smo tako uvrstili 5 spleto – 2 gorenjska, koroški, belokranjski splet in plese iz Razkrižja ter v ta namen tudi ustrezno prilagodili kostume, da smo lahko hkrati zadostili omejitvam teže prtljage. Pri formiranju ekipe smo nekaj plesalcev povabili tudi iz Folklorne skupine Klas Horjul, saj vsi mengerski mladinci žal v predvidenem terminu niso mogli na pot. Ko je bila ekipa dokončno formirana, so sledile intenzivne vaje in priprave vsega ostalega za festival.

Potovanje in promet v Indoneziji

Naša avantura se začne z odhodom avtobusa iz Mengša, ko se takoj prepustimo veselemu razpoloženju in v planiranem času prispemo do letališča na Dunaju. Miren let do Dohe, nato najdaljši let do Jakarte in še do končne letalske destinacije Surabaya, kjer bi nas morali počakati prireditelji. Po nekaj klicih ugotovimo, da naš čakajo na napačnem terminalu. Zadrego smo rešili s harmoniko in veselim razpoloženjem ter seveda takoj pritegnili pozornost množice potnikov na letališču. Ko prispe delegacija z našim avtobusom »Welcome Slovenia«, se je veselje nadaljevalo naprej do mesta Bojonegoro, kjer se nastanimo v hotelu.

V Indoneziji je glavno prevozno sredstvo motor, saj je razmerje avto / motor nekje 1 proti 15. Mi smo jim rekli kar leteče kamikaze, saj jih je polna cesta – kot mravelj in izkoristijo vsak meter prostega

prostora na cestišču. Vse se le nekako, na tesno, izide. Se pa tu vozi po levi strani, no razen takrat, ko se prehiteva. Kar pa ni tako redko in si kar v dvomih, katera stran ceste je prava.

Naj se festival začne

Prvi festivalski dan se prične s povorko in sprejemom pri županji. Zbor že zelo zgodaj, ob 7. uri, saj smo morali biti ob pol osmih že na štartu povorke. Vsaka skupina se predstavi s kratkim triminutnim programom pred zbranim zborom visokih gostov. Sledi povorka po ulicah Bojonegora. Po povorki sprejem in izmenjava daril pri županji ter skupno kosilo. Hrana dobra, ampak HUUUUDOOO začinjena.

Po krajšem počitku popoldan že priprava na uradno otvoritev festivala. V centralnem parku velik oder in ogromno prostora za številne gledalce, ki so se zbrali na prireditvi. Na festivalu nastopamo skupaj z Uzbekistanom, Indijo, Mehiko in skupino iz Indonezije z otoka Sumatra. Program je bil vse dni festivala zelo natrpan, aktivnosti so si sledile od jutra do večernih nastopov na velikih odrih. Med zanimivostmi programa naj omenimo sajenje dreves v znamenju povezanosti in trajnega spomina na festival, delavnico s študenti in dijaki ter promotorji turizma, na kateri predstavimo Slovenijo in slovensko kulturo ter kar nekoliko mistični večerni sprejem v svetišču Kayangan Api, kjer gori večni ogenj – pojav vulkanskega izvora, saj gori plin, ki prihaja na površje iz podzemlja in ga nič ne pogasi.

Druženje in sodelovanje med skupinami je bilo res prisrčno

Za kar so poskrbeli že organizatorji, saj je bilo za vse skupine v prvi vrsti odlično poskrbljeno že med nastopi. Vedno so bili v ospredje najprej razporejeni nastopajoči in šele potem ostali gledalci. Po nastopih je bil vsak večer organiziran še t.i. Country Night, kjer se je vsaka država udeleženka predstavila s svojimi plesnimi točkami, učenjem plesov, kulinariko in zabavo za vse. Zanimivo je bilo plesati in spoznavati mehiške, indijske, uzbekistanske in indonezijske ritme ter plesne prvine. Obilo veselja je bilo tudi ob naših ritmičnih valčka in polke, še posebej zanimiv jim je bil »beksl«, saj se od metle kar niso hoteli ločiti.

Hrana

Stalni spremljevalec vseh obrokov je riž, tudi za zajtrk. Od mesa je največ piščanca, rib in rakov, včasih govedina. Ker je Indonezija muslimanska država, svinjine v vsem času festivala nismo videli. So se pa zelo potrudili in nam postregli tudi s testeninami in krompirjem. Si pa

moral vedno vprašati oziroma se prepričati, koliko je jed začinjena, saj ne skoparijo s čilijem in pikantnimi omakami. Tropsko sadje – papaja, mango, lubenice, ananas, posebne vrste agrumov, kokosovi orehi ... Spoznali smo še zvezdasto sadje, ki je ime dobilo po svoji obliki zvezde, ko ga prerežeš, ter več vrst sadja guava, ki še najbolj spominja na vrsto trde hruške. Na plantaži Belimbing so nam pripravili lep sprejem, kjer smo si sadje lahko prosto nabrali na drevesih.

Kakšno je tam vreme?

Ves čas lepo in sončno, z eno izjemo, ravno v času enega od večernih festivalskih nastopov, ko nas je presenetila ploha, ki pa ni vplivala na razpoloženje in program, saj se je po razvedritvi vse skupaj odvijalo kot predvideno. Temperature med 26 in 32 °C ob več kot 80 % vlagi. Oblečen v folklorni kostum si moker, če samo stojiš pri miru. Ko še odplešeš nekaj taktov poskočne polke, je tukaj ekipa prijaznih vodičev z velikimi zalogami vode, ki točno vedo, kako se v teh razmerah streže Evropejcem. Zanimivo je, da je med skupinami vladalo prepričanje, da se teh razmer kar navadiš in da nam proti koncu festivala niti ni bilo več tako vroče.

Turizem in ogled znamenitosti

Vzhodna Java je dežela vulkanov in ena največjih svetovnih znamenitosti je opazovanje sončnega vzhoda na robu velikega kraterja vulkanskega sistema Bromo. Proti vrhu razgledne točke se vije dolga vrsta jeepov, do samega vrha je bilo potrebno še malo zagristi v strmino. Od tu dalje zmanjka besed, govorijo le še slike in občutki ob opazovanju lepot vulkanske pokrajine ob sončnem vzhodu. Ogledi mestnih znamenitosti Bojonegora in Surabaye, raftinga na prekrasni reki in kanjonu s slapovi Pekalen, snorklanje na obali otoka Gilikepatang in bivanje v resor-tu v bližini mesta Probolingso so sklenili to lepo izkušnjo naše skupine.

Še sklepna misel ob zaključku festivala

Prvi stik z domačini je bil nekaj posebnega, iskreno veselje, prisrčnost, gostoljubnost in hvaležnost, da smo vsi skupaj del velikega dogodka. Le pa dežela, čudoviti ljudje, zanimive folklorne skupine z različnih koncev sveta in izvrstna organizacija domačinov, z dobro predstavljenimi običaji, so se stkali v nepozabno zgodbo, ki smo jo imeli čast soustvarjati.

Za Mladinsko FS Mengeš lahko rečemo, da smo na pot odšli dobro ple-sno in pevsko pripravljene, imeli smo tudi izredno glasbeno spremljavo, tako da smo gledalce in gostujoče skupine s kvalitetno izvedbo

navduševali ob vsakem našem nastopu. Verjetno tudi ni bilo prese-
nečenje, da so nas organizatorji označili za »energijo festivala«, saj
smo res na vsakem koraku izžarevali veselje in pozitivno naravna-
nost. Prvi festival mengeških mladincev je za nami, ognjeni krst je
»preživelo« kar 19 novincev CIOFF® festivala ob budni spremljavi
petih izkušenih folklornikov in glasbenikov, tako da je vse potekalo
gladko in brez najmanjšega problema. Navdušeni!

Boštjan Svete

MFS Ivan Navratil na Portugalskem

Navratilovci smo veseli, da smo letos lahko izvedli turnejo na Portugal-
sko, kjer smo gostovali že pred 23. leti. Udeležili smo se festivala Raízes
folk fest, ki je letos potekal že dvaintridesetič. Na pot smo se z avtobu-
som do letališča na Dunaju odpravili v nedeljo, 13. avgusta. Prav ta
let nam bo zagotovo vsem ostal v spominu, saj smo morali za seboj za-
radi tehničnih komplikacij pustiti basista z basom. Zahvaljujoč njegovi
iznajdljivosti smo ga s stoječimi ovacijami le lahko pričakali v Portu, ka-
mor smo prispeli zgolj tri ure pred njim. Utrujeni od dolge poti smo z av-
tobusom v nočnih urah prispeli v mestece Cernache do Bonjardim, kjer
so nam ležišča namestili v učilnicah lokalne šole. Tukaj so bile poleg
nas še skupine s Hrvaške, Poljske, Peruja, Venezuele in Severne Irske.

Po nekaj urah počitka smo se odpravili na ogled mesta, kjer smo se
sprehodili do dveh cerkva, mestne gasilske postaje in po trgu mesta. Po
kosilu smo se odpeljali v geografsko središče Portugalske, kjer je raz-
gledna točka s spomenikom, nato pa sta nas čakala tonska vaja in 20-
minutni nastop v mestecu Vila de Rei. Kot zanimivost naj omenimo, da
je bilo ozvočenje vrhunsko – tonski mojster je ozvočeval le na prvem pri-
zorišču, nato je na vseh naslednjih nastopih uporabil enake nastavitve.

V torek je predstavnik družtev sprejel župan občine Serta. Ostali smo
imeli prosto dopoldne, ki smo ga preživeli ob degustaciji lokalnega piva
ali ob skrbi in likanju noš. Zvečer smo nastopili kot edina folklorna
skupina v sklopu dogajanja ob prazniku Marijinega vnebovzvetja.

V sredo dopoldne smo se osvežili v bližnjem bazenu in napolnili bate-
rije. Popoldne smo se s predstavniki Venezuele odpravili na enega iz-
med najstarejših dogodkov v okolici, sejem São Mateus v mestu Viseu.

Dogodek je izvorno srednjeveški, vključuje veliko glasbe, folklore, roko-
delstva in gastronomije. Menda je to že 632. izvedba, ki jo obišče več kot
20.000 ljudi. Oder, postavljen nad vodo, je največji izmed vseh odrov fe-
stivala. Nastopati je bilo v užitek, saj je bila publika številčna in odzivna.

Četrtkovo dopoldne smo začeli z druženjem gostujočih skupin, saj smo
se na dvorišču šole zbrali vsi člani društev ter domačini. Vsaka skupina
je pokazala in poskušala naučiti del svojega plesnega izročila vse ostale
zbrane. Naša zvezda preloškega svatbenega kola, ki smo jo predstavili,
je bila prava atrakcija. Popoldne smo se pred nastopom odpravili na
razgledno točko Nossa Senhora da Confiança (Gospe Zaupnice), od ko-
der smo videli mesto Pedrógão Grande in Cabrilski jez, kjer je bil posnet
del filma Fast and Furious. To je bila za strastne filmoljubce prava
poslastica, saj smo se nato ob jezcu ustavili in tudi fotografirali. Od
tam smo se odpeljali v mesto, imenovano Pedrógão Grande. Tam smo
imeli najprej kratek ogled – obiskali smo šolski muzej, dve cerkvi,
hišni muzej ter botanično bogat park, kjer smo v večernih urah tudi na-
stopili. Zanimivo je to, da podnevi na ulicah ni mogoče videti domači-
nov. Tako kot Španci imajo tudi Portugalci popoldne počitek in se iz
hiš prikažejo šele okrog 18. ali 19. ure. Tako so se vsi festivalski dogodki
začeli okrog devetih zvečer ali še kasneje, zaključili pa nekje ob enih
ali dveh ponoči. Tukaj se nam je zgodila še ena smešna situacija, na na-
stopu so namreč enemu izmed plesalcev odpadle hlače! Še dobro, da
smo iznajdljivi in je vskočil eden izmed parov, ki takrat ni nastopal.

Petek je bil precej naporen, saj smo zjutraj v mestu Sertã izvedli nekaj
krajših nastopov na različnih prizoriščih. Po kosilu smo si na poti v me-
sto Oleiros ogledali Cristo-Rei (5 metrov visok kip), ki se nahaja na vrhu
Alto das Sesmarias. Popoldne smo si privoščili malo daljši počitek v
kampu Oleiros s čudovito urejeno rečno plažo, zvečer pa smo na-
stopili pred televizijskimi kamerami, ki so prenašale program v živo.
Naj povemo, da nismo vajeni slišati odzivov ob petelinjem boju in
turnu, ko je obiskovalcem ob napetem dogajanju na odru vzelo sapo
in je zavladala tišina ali pa so se slišali vzdihni presenečenja in šoka.

V soboto je bil zaključek festivala, zato so nas organizatorji peljali na
čudovito plažo Trízio, kjer smo se kopali in poskusili tudi deskati na
vodi. Po kosilu, ki so nam ga pripravili tam, smo se odpravili v mesto na-
stanitve, Cernache do Bonjardim, in se uredili za slovesen zaključek fe-
stivala. Ta večer smo imeli gala večerjo in kratko druženje. Na tem odru,

ki je bil postavljen v čudovitem parku, smo nastopile prav vse skupine, ki smo se udeležile festivala. Po koncu programa smo se vsi natrpali na oder in se v vrsti s petjem in ploskanjem skupinsko sprehodili z odra.

Zadnji dan smo bili že pošteno utrujeni in domotožni, zato smo hitro spakirali kovčke in se z avtobusom odpeljali v Porto. Tam smo si ogledali vinsko klet Poças in degustirali različna vina različnih obdelav, tudi porto. Po pokušini vina se je prileglo kosilo, nato pa smo se odpeljali na letališče in polni vtisov odleteli nazaj na Dunaj. Vožnja z avtobusom do doma je bila mirna, le občasno je bilo slišati kakšno smrčanje.

Celotno festivalsko dogajanje je bil zelo dobro ozvočeno, ne glede na to, na katerem prizorišču smo nastopali, in tudi odri so bili lepo pripravljene (trdni, stabilni z ustrežno podlago). Dejstvo pa je, da Portugalcem ura ni gospodar. Prav vsakič pred ogledom ali vožnjo na nastop je bilo treba čakati vsaj pol ure ali celo eno uro. Ob pripombi nam je vodička samo odvrnila: »We take »better late, than never« very seriously«. ☺

Veseli smo, da smo se imeli priložnost udeležiti festivala in upamo, da nas pot kaj kmalu spet odpelje v tujino predstavljati državo in pokrajino Belo krajino.

Mateja Klemenčič in MFS Ivan Navratil

AFS France Marolt na Poljskem

V letošnjem letu se je AFS France Marolt odpravila na desetdnevno gostovanje na Poljsko v okviru festivala *Tydzien kultury Beskidzkiej* (Beskidski kulturni teden). Gre za največji folklorni festival na Poljskem, ki so ga letos izvedli že v 60. ponovitvi. V okviru festivala se je na številnih odrih širše regije predstavilo preko 100 folklornih skupin s cele Poljske in v letošnjem letu kar 14 skupin iz tujine.

Festival poteka v celoti pod okriljem Kulturne pisarne mesta Bielsko-Biala in ima pomembno vlogo tako za poljske kot mednarodne skupine. Za domače skupine se dogajanje zgosti okoli prizorišča v Żywiecu, kjer poteka državno tekmovanje poljskih folklornih skupin. Mednarodne skupine se desetčlanski mednarodni komisiji

predstavijo v velikem amfiteatru v Visli. V okviru Mednarodnih folklornih prepletanj se v štirih tekmovalnih večerih predstavijo vse mednarodne in izbrane poljske skupine, ki se potegujejo za uvrstitev v finalni večer. V polfinalnih večerih se skupine predstavijo s 40–45 minutnim programom, v finalnem pa le s 15-minutnim programom. Na podlagi daljših programov mednarodna žirija določi morebitne dodatne nagrade in prejemnika Grand Prix nagrade.

Izpostaviti velja, da se je na festivalu pokazala velika razlika v koreografskih pristopih različnih skupin predvsem z vidika predstavitve posameznih programov in gradnje koreografskih lokov. Tako smo lahko videli skupine, ki so svoje plesne koreografije predstavljale v pozitivistično-učbeniški maniri, do takšnih, ki so se približale t. i. karakternemu plesu (rus. Характерный танец) po zgledu šole Igorja Moisejeva. Pri tem se je pri številnih udeležencih pojavljalo legitimno vprašanje, kaj so kriteriji, na podlagi katerih komisija pripravi ocene. Različnost programov je pripomogla k temu, da so dolgi večeri ostajali zanimivi za najrazličnejše obiskovalce, ki so vse skupine bučno pozdravljali in spodbujali. Za mednarodno žirijo pa je to pomenilo primerjanje programov, ki izhajajo iz zelo različnih kulturnih okolij, imajo zelo različne pristope pri poustvarjanju dediščine in nenazadnje odnos do predstavljenega. Slednje se je večkrat kazalo tudi z vidika rabe rekvizitov na odru in kostumske podobe. Posamezne skupine so namreč kombinirale kostumsko podobo, ki sledi historični pričevalnosti, s sodobnimi športnimi čevlji. Sploh se je izkazalo, da številne mednarodne skupine nameenjajo veliko manj pozornosti kostumski podobi in kostumski raznolikosti kot evropske skupine (npr. Slovenija, Češka, Poljska, BiH, Srbija). Nadalje je bil zanimiv tudi repertoar različnih južnoameriških skupin, ki je poleg ljudskih viž vključeval tudi avtorske pesmi, ki predstavljajo posamezno državo itd. Obiskani festival je tako v prvi vrsti pokazal tudi različne koncepte dojemanja dediščine znotraj posameznih držav in nesporno dokazal, da je dediščina, dediščinjenje procesualno in predvsem arbitrarno dejanje pripadnikov določene skupnosti. Ko pa govorimo o državni konstrukciji dediščine in profesionalcih, ki to počnejo oz. so počeli, pa moramo imeti večkrat pred očmi tudi spremenljivosti kriterijev v preteklosti in na podlagi tega znanja anticipirati kriterije v prihodnosti, ki bodo vplivali na odbiranje dediščine. Kovačević opozarja namreč, da se tu postavlja vprašanje, ali bomo bodočim generacijam prepustili, da same generirajo in določa-

jo svojo dediščino, ali bomo poskušali, da nekritično povzemajo to, za kar se mi odločimo, da bi morala biti njihova dediščina.

AFS France Marolt se je na desetdnevem gostovanju na poljskih odrih predstavila devetkrat s celovečernimi nastopi. Eden izmed najzanimivejših odrov je bil gotovo nastop v kulturnem domu v kraju Oświęcim s poslikavami izjemnega poljskega modernista Witolda Kaczanowskega. Repertoar, ki smo ga na poljskem predstavili, je bil zelo raznolik, saj smo želeli predstaviti Slovenijo v vsej svoji raznolikosti. Nastopali smo tako s koreografijami Frodljar, Bruljar, Braja, Tri jagode in rozga, Tri mazurke, Porabje, Medo bere Jagude, Inferno idr.

Gostovanje na Poljskem je AFS France Marolt zaključila z otvoritvijo finalnega dela tekmovalnega programa, ki je trajal od 18. do 23. ure, publika pa je prireditev zagreto spremljala vse do razglasitve nagrajencev in podelitve Grand Prix. Slednjega so letos dobili domačini, Folklorna skupina Żywiec, ki se je v svojem koreografskem izrazu močno približala gledališču. Za tekmovalni nastop so namreč izbrali kombinacijo različnih izsekov libretov in drugih literarnih besedil z območja svojega mesta, ki so jih pripravljali tamkajšnji avtorji za uprizarjanje na habsburškem dvoru. Program je bil tako oblikovan iz avtorskih literarnih del, ki so bile kombinirane z ljudskimi vižami in drugimi avtorskimi deli tega obdobja. Koreografsko smo lahko videli številne četvorke, poloneze, valček in druge plesne oblike, ki so jih snovalci povezali z obdobjem, ki so ga predstavljali (prehod iz 18. v 19. stoletje). Zmagovalna skupina je izstopala tudi po kostumski podobi, ki je bila dovršena in je zbujala veliko zanimanja med publiko. Izbor materiala (libreti iz 18. in 19. stoletja) pa nedvomno kaže intelektualno širino in pogum skupine, da takšen program izvedejo in postavijo v smiselno celoto, saj so številni teksti in drugi zapisi ohranjeni le v fragmentih, takšen projekt pa bi bil dobrodošel tudi pri kateri drugi (morebiti celo slovenski) skupini, saj kaže močno predanost gradivu in odnos do pisne dediščine.

Maroltovci smo se domov tako vrnili polni novih zanimivih izkušenj in z lepimi spomini predvsem zaradi spoznavanja z drugimi skupinami, njihovim delom in spoznavanjem z novimi pristopi, ki se jih različne skupine po celem svetu poslužujejo na polju folklorne dejavnosti.

Luka Kropivnik

AFS Ozara v ZDA (foto: arhiv skupine)

Mengšani ob sončnem vzhodu na robu kraterja vulkana Bromo (foto: arhiv skupine)

Cali, Kolumbija: Predstavitve Slovenije pred vsakim nastopom (foto: Edo Reven)